

Una mitja revolució

ZAKES NIDA

Sud-àfrica està malalta. No pas l'economia sud-africana, sinó el país. L'economia ha anat d'allò més bé, d'ençà de l'acabament oficial de l'*apartheid*, ara fa deu anys. El país ha passat de tenir una economia tancada a una de dinàmica i sofisticada.

Per primera vegada en tota la història de Sud-àfrica, el nostre país ha esdevingut un agent seriós dins l'escenari econòmic global. Abans del 1994, l'únic sector en què excel·líem era el de les mines.

La mort de l'*apartheid* va venir acompanyada d'una nova era de diversificació de les empreses sud-africanes: van esdevenir multinacionals que cotitzen a les borses de Londres i de Nova York —la qual cosa, per altra banda, no és gaire positiva, segons els sindicats, però això ja són figures d'una altra panera—, i no els va del tot malament.

A Europa, les companyies sud-africanes, com ara Sappi, dominen el mercat de la manufactura del paper; a la Gran Bretanya, les institucions financeres i d'assegurances sud-africanes aconsegueixen uns resultats molt bons, si els comparem amb les companyies britàniques; als Estats Units, la fàbrica de cervesa South African Breweries va comprar la Miller Brewing Co., i esdevingué la SABMiller, ara per ara la segona empresa de cerveses del món.

Cada vegada que els americans es beuen una Miller High Life o una Miller Lite, els sud-africans ballen amb un peu, i corren a buscar-ne els guanyos.

Hi ha molts indicadors més segons els quals, malgrat les profecies més fosques, el miracle sud-africà continua, ara sense massa escarafalls, i sense la brillantor que li conferí la publicitat mundial que ens va acompanyar durant el primer miracle: la transferència de poder, relativament pacífica, d'una minoria blanca a un Govern bàsicament negre.

El segon miracle té diverses manifestacions: l'apreciació del rand respecte de les principals monedes mundials; la caiguda de la inflació, que ara assoleix el nivell més baix dels darrers 44 anys; el mercat de l'exportació de cotxes amb volant a l'esquerra, dominat actualment per cotxes fabricats a Sud-àfrica; i, finalment, les empreses sud-africanes, que han desplaçat les europees i americanes, pel que fa al nombre d'inversions a l'Àfrica.

Fins i tot els líders de l'anterior estat d'*apartheid* han reconegut aquests avenços. F. W. de Klerk, l'últim president blanc, va dir, no fa gaire, al *Die Bugher*, un diari afrikaans, que, malgrat les

“L'enriquiment dels negres a Sud-àfrica ha estat una mena de discriminació positiva que ha fet arribar la igualtat real al terreny dels grans negocis, però bé que no ha afavorit una millor distribució de la riquesa entre els negres de les classes socials desafavorides. Tampoc no ha creat llocs de treball. En comptes d'això, els nous caps negres han perpetrat onades d'acomiadaments per tal de maximitzar els beneficis, i tornar el que devien als amos del capital blanc, que són els que han atorgat el nou poder als negres rics”

manances que encara té, la Sud-àfrica *postapartheid* és molt millor que la d'abans.

Molts d'aquests progressos s'han produït els darrers cinc anys, durant la presidència de Thabo Mbeki. No cal dir que la presidència d'aquest home va molt més enllà de la visió poc ortodoxa que té de la sida, i de l'alta tolerància (o fins i tot el suport) que ha mostrat envers aquest voltor putrefacte que vagareja per Sud-àfrica, i que respon al nom de Robert Gabriel Mugabe.

Malgrat que Occident només coneix aquests dos vessants de la presidència de Mbeki, al país hi ha molts negres influents que el veuen com la persona que ha convertit aquells esidgans buits del passat en el canvi social actual.

No és això. El meu país pateix, ara per ara, dues malalties bessones: la de la gratificació immediata i la del consum conspicu. Digueu-me ingenu, però crec que són aquests dos mals, precisament, els que provoquen aquesta espiral de desocupació galopant (malgrat el bon estat de l'economia); la pandèmia de sida, que sembla incontrollable; l'alt índex de delinqüència i la inquietud creixent de la majoria negra, que no s'ha beneficiat, ni de retop, de l'influx de totes les millores econòmiques del país.

Una nova elit negra ha emergit a Sud-àfrica, una elit que prové, bàsicament, de les fileres del moviment d'alliberament (és a dir, són gent que ha fet servir els contactes

i el prestigi polític per acumular considerabilíssimes fortunes.)

Els líders sindicals han esdevingut milionaris en un no-res, tot establint consorcis empresarials en nom dels sindicalistes, però recollint-ne els beneficis financers, sempre a expenses dels treballadors.

L'enriquiment dels negres ha estat una mena de discriminació positiva que ha fet arribar la igualtat real al terreny dels grans negocis, però bé que no ha afavorit una millor distribució de la riquesa entre els negres sud-africanos de les classes socials desafavorides. Tampoc no ha creat llocs de treball.

En comptes d'això, els nous caps negres han perpetrat onades d'acomiadaments amb la finalitat de maximitzar els beneficis, per tal de tornar el que devien als amos del capital blanc, que són els que han atorgat el nou poder als negres rics.

El mateix germà del president, Moeletsi Mbeki, que forma part, també, d'aquesta elit, s'ha lamentat que aquest nou poder negre no haja implicat mesures emprenedores de debò, i que s'hagen centrat

El nou Govern sud-africà, presidit per Thabo Mbeki, ha establert algunes mesures anticorrupció que ja donen els seus fruits.

només a aconseguir posar-se en peu d'igualtat amb els empresaris blancs.

Els nous rics de ciutats com Johannesburg es dediquen a fer grans demostracions de la riquesa que han aconseguit d'acumular. Les persones hi valen el que valen els cotxes que condueixen, i els barris on habiten. Envaeixen les carreteres amb els darrers models de cotxes alemanys o anglesos (els quals, per cert, es fabriquen a Sud-àfrica). A Johannesburg no hi trobareu la mena de cotxes que sí que puc veure a la ciutat d'Athens, al Midwest americà, on sóc professor de la Universitat d'Ohio uns mesos l'any.

La nova elit negra se sent legitimada per obtenir més i més riqueses, cosa que han vist fer als blancs durant molts anys. La tendència d'aquests nous rics, per tant, és a cercar les dreceres que els duen més ràpidament a aconseguir un Jaguar i una mansió a Sandton. No tenen temps ni ganes d'escarrassar-se anys i panys per aconseguir, finalment, algun d'aquests luxes. Els sud-africans ho volen tot, i ho volen ja.

És per això que al Govern li costa molt de retenir la gent preparada perquè es queden al parlament, o perquè siguin funcionaris. Sempre acaben deixant-se acaronar pels cants de sirena del sector privat, que els prometen uns guanys segurs. Aquest fenomen provoca el deteriorament dels serveis públics.

Llavors s'esdevé un altre fenomen paral·lel: per tal que la gent amb més preparació no abandone la gestió pública, els ofereixen salaris excessius, i això desvia diners del presupost que s'haurien de dedicar a alleujar la pobresa.

Hem vist alguns respectats herois de la lluita per l'alliberament cedir davant les temptacions de la gratificació immediata i el consum conspicu. En comptes de mantenir una vida digna i respectable, han preferit ser corruptes com a mitjà per acumular riquesa.

Per sort, i al contrari del que passava a l'era Mandela, ara hi ha molta voluntat política de perseguir els corruptes (Mandela fou obstinadament fidel als seus homes i dones, i mai no va gosar investigar-ne l'honorabilitat). Les estructures anticorrupció que ha establert l'actual Govern han donat alguns fruits.

Un respectat lluitador per les llibertats, Tony Yengeni, membre de la formació que governa i parlamentari amb responsabilitats disciplinàries dins del partit, ha perdut la feina perquè va comprar un cotxe de luxe a un preu excessivament barat, tenint en compte que la companyia que li l' venia era candidata a ser proveïdora d'armes a l'estat.

Fins i tot el vice-president, Jacob Zuma, té l'ai al cor: l'acusen de corrupció i ja l'estan investigant. Ningú no és intocable.

Malgrat tots aquests esforços, la corrupció continua i n'apareixen diàriament nous casos als mitjans de comunicació. També hi abunden les notícies sobre robatoris a l'autopista. Aquesta mena de delictes no els cometen els pobres. És la cobdícia (és a dir, la necessitat de gratificació immediata i de consum conspicu). Els caps del tràfic de drogues i del crim organitzat s'especialitzen a robar vehicles de luxe a les autopistes, cosa que no fan els pobres sud-africans. Els que cometen aquests delictes són multimilionaris.

I mentre l'elit nacional s'envolta d'objectes de luxe, les veus dels joves dels guetos ressonen llunyanes: són els bandejats de la societat. Com deia Tony Morrison, "cada societat que camina té por dels que va deixant enrere".

Una part molt ben situada de la societat sud-africana avança a una velocitat esglaiadora. Malauradament, però, és tan inconscient que ni tan sols s'adona dels que deixa enrere, i per això no els tem.

Zakes Mda, escriptor i dramaturg, és autor de l'obra teatral

'La romàntica història d'una monja'

© The New York Times – EL TEMPS

Traducció: Maite Insa